

Förvaltning

Dokumentansvarig: Anna-Lena Andersen, enhetschef individ och familjeomsorg, biståndsenheten och öppenvården

Datum: 2025-05-28

Beslutad: 2025-06-09

Diarienummer: KS/2025:772

Yttrande gällande skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd, SOU 2025:33

**Munkfors
kommun**
MUNKFORS | RANSÄTER

Sammanfattning

Munkfors kommun har utsetts till remissinstans och har tagit del av betänkandet SOU 2025:33 skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd. Munkfors kommun anser att det är angeläget att brottslighet, bidragsfusk och systematiskt missbruk av välfärdssystemet motverkas och beivras.

Munkfors kommun ser risker i att använda vandel enligt utredningens beskrivning då klar och tydlig definition saknas. Att låta begreppet ta form genom praxis som en medveten strategi kan riskera att många människor far illa under processen. I denna process är det inte bara en individ som begått ett brott och/eller brister i vandel som påverkas utan det riskerar att även familjen med barn och partner påverkas. Vissa delar i utredningen skapar också oro för att det kan påverka yttrandefriheten för individer som kommer från andra länder utifrån avsaknad av tydlighet kring vad en individ från ett annat land kan och inte kan göra. Munkfors kommun **avstyrker** utredningens förslag i nuvarande utformning gällande vandelskravet.

Munkfors kommuns synpunkter på delar av utredningens innehåll

Munkfors kommun lämnar enbart synpunkter på betänkandets centrala förslag. Myndigheters samverkan är en viktig del i det svenska samhället, Att Migrationsverket skall ha möjlighet att inhämta underlag från till exempel den kommunala verksamheten ser inte kommunen något hinder mot. Migrationsverkets möjlighet att hantera de komplexa frågeställningar som lyfts i utredningen ser Munkfors kommun som en utmanande uppgift. Idag kan kontakten med Migrationsverket vara utmanande och upplevelsen är att det saknas samordningssystem för sam-syn/kunskap kring individärenden, olika svar ges beroende på vilken avdelning som kontak-tas.

Som kommunal verksamhet finns medvetenhet om att kommunen påverkas av individer som saknar uppehållstillstånd och befinner sig i landet utan laglig grund. Utifrån utredningens in-nehåll finns farhågor om att antalet individer som håller sig undan myndigheter för att inte ut- visas riskerar att öka. Det i sig går emot intentionen i utredningen om att samhället mer aktivt skall beivra brottslighet. Att leva i ett utanförskap riskerar att öka riskbruk och beroende, våld och brottsliga handlingar. En risk är att avståndet mellan individer och myndighet utökas i stället för att minskas utifrån rädsla för hur myndigheters information används.

Informationsansvaret från alla myndigheter som möter individer från andra länder är redan idag stort. För att säkerställa att alla får information om processen som styr myndigheters be-slutsfattande återkommer Munkfors kommun till behovet av att förtydliga begreppet vandel och vad som i detalj styr bedömningen. I andra delar av svensk lagstiftning som till exempel den nya socialtjänstlagen betonas den enskildes delaktighet som en framgångsfaktor vilket bör vara en viktig del även i arbetet med individer som kommer från andra länder till Sverige.

Munkfors kommun värnar särskilt barns möjlighet att utvecklas i, och till, ett land präglad av frihet och alla människors lika värde. Munkfors kommun saknar ett tydligt ställningstagande

gällande hur barn kommer att påverkas. En vidare kartläggning genom fördjupad barnkonsekvensanalys ses som en nödvändighet. Avslutningsvis vill Munkfors kommun påpeka att det som remissinstans är svårt att analysera och överblicka konsekvenser av förslagen i det aktuella betänkandet givet att det på migrationsområdet pågår ett flertal andra utredningar och beredning av lagförslag. I närtid har exempelvis två betänkanden som har beröringspunkter med det nu aktuella betänkandet remissbehandlats: Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2) och Skärpta krav för svenska medborgarskap (2025:1)

§ 102

KS/2025:772

Remiss av SOU 2025:33 Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd

Kommunstyrelsens beslut

Munkfors kommun avstyrker förslaget i sin nuvarande utformning gällande skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd SOU 2025:33.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse upprättad 2025-05-30

Yttrande upprättad 2025-05-30

Ärendet

Regeringens särskilda utredare föreslår i SOU 2025:33 att kraven på vandel i utlänningslagen skärps och förtydligas. Syftet är att stärka rättsstatens förmåga att neka eller återkalla uppehållstillstånd för personer som inte uppfyller grundläggande krav på laglydnad och samhällsansvar. Detta innebär införande av ett generellt vandelskrav som grund för beslut om uppehållstillstånd vilket också innebär möjlighet att återkalla tillstånd vid brottslighet, skulder, eller missbruk av välfärdssystemet. Det innebär vidare utökade möjligheter att återkalla tillstånd även utan domstolsbeslut om utvisning. En annan konsekvens är att det sker en begränsning av möjligheten att väga in humanitära skäl vid återkallelse. För att inhämta underlag gällande en person från ett annat lands vandel behövs informationsdelningen mellan olika myndigheter ses över och förbättras. Socialtjänstens erfarenhet av samverkan med Migrationsverket identifierar utvecklingsområden för att kunna hantera inhämtande av information på individnivå som ses som en risk utifrån ämnets allvarlighetsgrad och stora konsekvenser för enskilda.

I utredningen uppmärksammas en otydlighet vad som menas med vandel som i sig inte är ett okänt begrepp i annan svensk lagstiftning men då gällande begränsade verksamhetsområden. I utredningen framkommer inte att utredare tagit ställning till barnrättsperspektivet och artiklarna i Barnkonventionen.

Beslut skickas till

Kommunchef

Verksamhetschef

Ordförandens och justerares signaturer